

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
8 octombre st. v.
20 octombre st. n.

Ese în fiecare duminică.
Redacțiunea :
Strada principală 375 a.

Nr. 41

ANUL XXV.
1889.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei

„Îmi ești dragă, te iubesc!” ...

— Monolog. —

Abiă sfârșisem școala. M'afflam la Mama-mare.
Ea locuia 'ntr'o casă cu bună 'nfățișare,
Dar plină de 'ntuneric, — ceva posomorit
Și rece. Totă ziua căscam de mult urit ...
Cam ne 'ndurată față cu firea mea șglobie,
Bêtrâna intr'o cêrtă eră: Ei, nebulie
Cu trup și ochi, diavol impelițat, mai taci! ...
Așă-mi strigă: Copiii din șaia d'adi sânt draci!
'Tăceam atunci. Păreții tăceau și ei cuminte;
Eră departe inse d'a fi și colea 'n minte
'Tăcere: un gând harnic, de cum m'astêmpêram,
Se apucă să tîrcă o gingașă idee,
Al cărei fir, de șaie întregi îl depenam,
Uitându-mi chiar păpușa, — simbol pentru femeie.
Păpușa mea, drăguța, ca mine-aprope naltă,
Ce șaie: tată, mamă, și de voiți, tresaltă
Când i s'atinge punctul ascuns la cêfă 'n pêr.
Și-apoi îi place strașnic gâtela. 'Ntr'adevêr,
Ea pîrtă rochii scumpe, mêtăsuri, catifele
Și pâlării de castor cu ghiare mititele
De leopard ... Pe urmă, ce aiere își ia!
De-o cređi princesă ... Dîmne, de drag mor după ea!
Și ins' acum, adesea îmi uit de densa; uit
Frumoșii ochi albaștri și nici voi să me uit
La patu-i mic, alb, gingaș, ce cuib de crini se pare ...
Dar ce vreți? e de vină, ori cum, și Mama-mare.
O! da cam trist e lucrul ce mi s'a întêmplat ...
Și scump plătii plăcerea și dorul de visat!

Eră spre Paște. Lisa, o bonă pré de trêbă,
La denie cu mine mergea. Pășiam în grabă,
Că pré eră recóre, — ea innainte, eu
Pe urmă. Strada 'ntrêgă eră pustie. — Țeu.
De nu simțiam fióre prin spate furnicându-mi ...
Eră așă 'ntuneric, că nu puteam, mișcându-mi
Un deget, să vêd care-i ... — Clădiri innalte, vechi,
Purtând coperemêntul pe sdravenii lor umeri,
Cum pîrtă militarii chipul pe urechi, —
Stăteau dormind în taină. — Mult ai fi dat să numeri
Ici colo vr'o lumină la una din fereste ...
De leac măcar, nici una. — Ba nu, fără de veste,
Dintr'o ferestă jîsă purcese-o scăpărare,
Ce-și prefăcî schinteia într'o lumină mare,
Pe care, ca pe-un șarpe, pe stradă-o așternî
Și peste drum, pe casa ce 'n umbră nu mai fu.
Am tresărit, pârându-mi o lungă arătare,
Ce, chiar deștept, adesea în ochi ți se năzare.
Pășii apoi, cuprinsă de friguroși fiori,

Și întrebând, în nôptea, mișcare cea mai mică ...
De umbra mea, din prêjmă, mi se făcuse frică.
Atunci, intrând în cercul luminii, — dintre flori
Ce 'mpodobiau feresta, aud o glăsuire
Țicându-mi cu 'ndrăsnelă: »Îmi ești dragă, te iubesc!«
Grăbii mai tare pasul, cuprinsă de uimire,
De spaimă și mînte ... Un lucru nefiresc:
Auđi? Să te aștepte un om necunoscut
Ca hoțu 'n întuneric, — și ... fără alt trecut,
De-amor să-ți glăsuiescă! ... A! Dîmne, ce 'ndrăsnelă!
Și-apoi îmi eră și frică să n'audă cumva
Bêtrâna ... Dar pe urmă pierdendu-mi din șielă,
Am judecat că nu e un reu ca cineva
Să-ți spuie, chiar și nôptea, »Îmi ești dragă, te iubesc!«
Odată ce iubeșce! ..

Când inse me gîndesc,
Cu ce accentuare străină și greoie
Mi-a spus acele vorbe: »Îmi ești dragă, te iubesc.«
M'apucă risul, uite, și 'n rîs sînt pré vioe.
Ce glas posnaș mai are și domuul ăsta-mi șaie,
De câte ori mi-i gîndul la el ...; dar nu-i nimic.

Umblam, ér la ureche îmi țîrîiau ușor,
Ca torsul unui greer, — când nôptea își ia sbor —
Cuvintele-auđite ... Pe urmă, — ce schimbare, —
Părea ca melodia cîntată 'n depărtare
De-o musică cerescă ...: ceva nespuse de dulce,
Când omu 'n reverie îi place mult să-și culce
Simțirea. Ce plăcere, de care nu șcieam
Nimica încă; inse cu ce drag o gustam!
Minune! Ce putere au aste dulci cuvinte
Rostite chiar de glasuri posnașe! ..

Țineam minte,
Că astă casă mare eră proprietate
A unei dîmne 'n vêrstă, cam dintre-aristocrate,
A doua șaie de seră posnașei întêmplări
Aflai că dîmna are un fiu ce, peste mări
Și țeri călêtorise și se 'ntorsese-acuma,
Cu gînd să nu-și mai lase tot singurică muma.
Miron, — așă îl chiamă, — e tiner, blând, sever,
Și frumușel, — se șaie; un caracter de fier!
Am înteles atuncea: el este cu pricina,
Mi-am șaie; el, căci un altul, chip nu e de gîndit:
La dîmna Negureanu nu vin bărbați. — Cu vina
Remâne dar tot dînsul; el e ... El m'a zărit,
Fireșce, și cum este, de sigur, simțitor,
Găsindu-mă pe placu-i s'a și aprins de-amor!
Pe urmă, se 'nțelege, cum eu ru ies în lume,
De ce să 'ntârđieze cîtând prilej anume?
S'aședă la ferestă, poetic, între flori,
M'aștêptă, me pîndeșce cu inima 'n fiori

Și-mi strigă cu 'ndrăsnelă : »îmi ești dragă, te iubesc !«
 Accentul inse, — accentul l . . — Și-accentul e firesc :
 Intr'o călătorie d'atăția ani, își schimbă
 Un om figura, portul, ca și accent și limbă.
 Așa și el : cu 'nvățul atător limbi, putea
 Să nu câștige-accentul ce me nedumeriă? . .

E dânsul, dar, așa-e? Miron e, da ; prin lume
 A întelnit atâtea minuni fără de nume
 Și frumuseți de ține . . . Și-acî, — când me gândesc,
 Nebună bucurie în sufletu-mi simțesc, —
 Aci, pe mine dânsul m'alege dintre tôte,
 Pe mine mai frumoasă, mai demnă me socôte,
 Căci mie-mi țise d'ora : »îmi ești dragă, te iubesc !«
 Neobosit în doru-i atât de vitejesc
 De-a înfruntă primejdii, cutreerând o lume,
 Se 'ntorce plin de fală de călător vestit ;
 Ba încă și 'n știință și-a dobândit un nume,
 Căci nu-ș' ce-anume locuri el a descoperit ;
 Și-acî, ăst om puternic, stăpân pe întemplări,
 Me vede-abiă copilă pe-a vîeții lui cărări,
 Me vede și devine copil mângăietor,
 Me vede și visază poeme de amor ;
 Me vede și-mi rostește : »îmi ești dragă, te iubesc !«

La denie tot timpul l'acésta me gândesc.
 Acasă, pe când somnul mi se prindea de gene,
 Aceleași vorbe-o șoptă mi le strecoră-a lene,
 Țr n'optea îmi trimete în sér' aceea vise,
 Cu aripe de aur, pe care limped scrisese
 Stau vorbele aceleași : »îmi ești dragă, te iubesc !«
 Ce litere frumoase și cum se potrivesc
 Cu gândul unei fete. — Din litere de-odată
 Se transformau în fluturi cu aripa pudrată,
 Și pe-ale mele buze sburau, par că-i zăresc,
 Șcii, ca pe foi de roză . . . (în reverie)
 »Îmi ești dragă! . . Te iubesc!«

A doua séră érăș la denie me duc.
 Cu ce mișcare 'n suflet același drum apuc !
 Tot la aceeași casă și tot l'acea feréstă
 Eră lumină. — Dânsul m'astăptă, mi ție . . . Acéstă
 Idee me îndemnă să mai grăbesc nițel :
 Me atrăgea lumina ca pe un fluturel,
 Țr când trecui pe-aprópe, o ! dulce fericire,
 C'un viu ecou aceeași ferbinte glăsuire
 Îmi resună în suflet : »Îmi ești dragă, te iubesc !«

Așa dar me iubește ! Nu-i chip să me 'ndoiesc
 D'acum . . . După mișcarea cu care-a fost grăită
 Acéstă frasă scumpă, vęd bine că-i simțită ;
 Vęd bine că e sincer ! Ce glas tremurător . . .
 Și par că îl oprește ceva în gât : vr'o tēmă . . .
 Da, tēma ce o are tot omul simțitor
 Când cu vr'o pripă pôte riscă un viitor.
 Fîrește, gându-i este că pôte, când me chemă
 În visurile-i d'aur, eu rid de-amorul lui . . .
 Așa desamăgire nu fie-a nimenui ! . . .
 Dar pentru asta, vecinic să n'aibă vre o frică
 Din parte-mi ! . . .

Așa dară, e hotărit, ce fel ?

Voi fi a lui femee . . . Toți »d'omnă« o să-mi țică
 Și-adănc or să salute când m'or vedé cu el . . .
 Ce fericire ! — Atuncea, șciu c'o să pot sări
 Și rîde după placu-mi, fără a mai amări
 Pe Mama-mare. D'omne, eu dulcea nevestică
 A lui Miron ? Îmi pare a fi un vis. Mi-e frică
 Ca nu cumva să sbore . . . O ! nu, nu va sbură ! . .

Și Mama-mare 'ntr'una, intr'una turbură
 Senina-mi veselie cu laude aprinse

De tot, pentru-Alesandru . . . nu Machedon, aș' nu,
 Cî vērul Alesandru, cel cu priviri cam stinse,
 Cam bētrăior, și care mereu îmi țice : tu ! . .
 Miron : deosebire e fără d'or și pôte ;
 Nu-l șciu, dar pot s'asigur, că e prefect în tôte.
 Să mai poftescă-acuma să-mi spuie cineva
 De vērul Alesandru da șcii, ceva-ceva,
 Și 'ndată țeu, Ie-aș spune și ęnsuși lui în față :
 Păstreze-și pentru alta neprețuita-i vîeță ! . .

Raiu plin de strălucire. poemă de amor,
 Dulci visuri de magie în dulce viitor,
 Vęd pretutinden unde privirea mi se 'ntorce.
 Iubirea, chiar din aier, îmi pare c'o respir.
 O țină nevęđută. ursita mea, îmi t'orce
 Din caere de aur al fericirii fir . . .
 Privește la cer, e limped ; privește în largă lume,
 O tainică șoptire rostește al meu nume
 Cu-al lui Miron alături . . . În litere de foc
 Le vęd pe amēdoue unite la un loc . . .
 Miron și eu, de mână, ne înălțăm spre ceruri,
 Ca ciocării voișe ce s'orele mărăse :
 Azur, lumină, vîeță, isvóre-a dulci misteruri,
 Ne 'ntimpină în cale, ne duc, ne 'mprejmuiesc.
 De pe pământ ne-ajunge miros de flori, ce vor
 A ne serbă iubirea cu tot prinosul lor ;
 Cuvinte amoróse, pe undulări de vënt,
 Resună 'n giurul nostru duios tremurătoare :
 Divină armonie din ceruri, la pământ,
 Ecou al fericirii dela pământ la cer . . .
 Ne coborîm în urmă pe nori mânăți de bóre
 În câte-o pădure, ori luncă zimbitoré,
 Și-ascunși de ochii lumii sub vr'un mănunchiu de cer,
 De țag, stejar și cetin, sorbim cu îmbētare
 Din cupa fericirii la țoc de sărutare !
 Ce loc plin de tăcere ; noi de-o 'nterupem d'ora,
 Și mierla care 'n spaima de noi, se dăuc, sboră,
 Dând țipete-ascuțite . . .

Me vęd cu el apoi

La baluri, în vērtegiuri de vals amefitóre . . .
 Și cine e mai bine de cum sūntem noi doi ?
 Am rochi și giuvaieruri frumoșe, scplitóre !

Aș vré să-l vęd acuma . . . De ce n'o fi venind
 Să se infățșeze la Mama-mare ? Pôte
 Că-i pré sfios . . . Nu-mi vine a crede. Eu me prind,
 C'a pus de'a 'n gându-i vr'un țingaș plan de rôte,
 Căci are inchipuirea vióie . . . Dar de ce
 Atăta așteptare, când așteptarea e
 Tot ce-i mai trist ? . . O ! Miron, grăbește-te : o sórtă
 Adesea-i schimbătoare când omu-i stă la p'ortă
 Și 'ntărție să intre, ori nu pricepe cum ! . .
 Ori cum, o despărțire nu-i cu putință-acum ;
 Sūntem pe vecinicie, eu lui, și dânsul mie
 Ursiți . . .

Așa cu gândul, cu 'nchipuirea-mi vie,

Urziam al vîeții mele drag, dulce viitor . . .
 Să-l vęd, îmi ajunsese unicul mare dor.
 Logodnică fiindu-i, eră firesc, îmi pare,
 Să-l și cunosc degrabă . . . Nu mai puteam dormi . . .
 Me hotării atuncea să fac o încercare :
 Să trec pe sub ferēstră-i și când mi-o mai vorbi,
 Să-l chem framos pe nume și să-i răspund îndată :
 Miron, și tu-mi ești mie ! — Ce vreți, me rog, — odată
 Eră de trebuință cu grija-mi să sfērșesc . . .
 În joia mare dară la denie pornesc.
 Lumină la ferēstră . . . M'apropiu 'n cetinel
 Și-aștept . . . Aceeași voce . . . Miron al meu ! E el ! . .
 Puterea-mi piere par că, nu pot un pas a face,
 Îngălbinesc de spaimă și glasu 'n gât îmi țace.

Din nou repetă glasul-i: „Imi ești dragă, te iubesc!...
O! inima-mi atuncea cum mai bătea de tare!...
Aș fi voit a-i spune și eu iubirea-mi mare
Și-a-i arăta cum tremur și cum me înveselesc!
Precum o ciocârlie spre sora sborâ harnic,
Așa să sbor spre dânsul aș fi voit și eu;
Dar stam ca țintuită și suleriam amaric:
Iși ntrerupsese par că vieța-mi cursul seu!

In fine-mi viu in fire... Puteam cu mân' ajunge
La flori... De sigur dânsul că n'o să mi-o alunge,
Gândiam. Și chiar de vorbă de n'o puté să stea,
Destul e să mi-o stringă și 'nsamnă: »Ești a mea!
Imi iau curaj și mâna o 'nnalț încet, încet;
Și-i fac apoi cu dânsa un gest drăguț, cochet...
Dar vèd că nu mi-o stringe. Atunci me 'nnalț mai tare
Și strig: Miron!...

O! dómne, ce crudă înșelare:
Miron al meu, iubitul, ... eră... un papagal!..

(Cu tristețe mare.)

Adio vis ferice, adio ideal!...
Vięta mi-i sfârșită și inima mi-i mórta...

(După pușia.)

De ce-o întâmplare să-mi fie ore sórta?..

(Ridënd.)

De loc! Nu-i Alesandru ce-mi spuse eri: Dorese
Să fi a mea. Constanțo: imi ești dragă, te iubesc!
Și-avea privirea dulce, de duiosie plină,
Mângâietor accentul și vocea blândă, lină...
O! de-astădată sigur că nu-i un vis banal:
Miron e Alesandru, ér nu... un papagal!..

(Tainic.)

Aud c' amorezații sânt prè geloși din fire:
Ascundeți de Alesandru această povestire!..

(Imităc după Alphonse de Launay.)

Radulescu Niger.

Credințe la nașceri.

— Din părțile Oraviței. —

Când femeia ajunge in stare binecuvântată, ia apă
in o ôlă și aruncându-o pe streșina casei, o sprin-
ginește cu un ciur, din jos de care să fie un
blid și dice:

— Cât pesteștece apa pe streșină, și cât pes-
teștece apa in ciur, atâta să pestească băetul său
fata... »Apoi o bé de 3 ori, făcându-ș înainte cruce
și din care-ș udă puțin și pântecel.

Curënd apoi se duce la o punte peste o apă,
avënd cu sine o trimbie (legătură) de breciri, pe care
le slobode de pe punte in apă in spre partea ce
curge riul și dice: »Cât pesteștece apa sub punte,
atâta să pestească pruncul său prunca...»

Venind acasă, ia plosconiță de cânepă (flóre de
cânepă de vëră) și slobozitură de móră (prima făină
măcinată de petrile noi de móră) pe cari aprindên-
du-le, se afumă.

Merge apoi la o vrăjitoare spre ai descântă
de leac.*

In restimpul stărci binecuvântate vèdënd femeia
ceva urit, (om șchiop, orb său alt lucru) spre a nu
fi și nounăscëndul asemenea, dice: »Nu vede unu,
ci vèd doi» asemenea nu este iertat să fure in acest
restimp ceva și de și se va întâmplă un astfel de

* Cu altă ocaziune voi tractă despre tóte descântecel
usitate la această ocaziune descriind pe fiecare in detail.

cas, apoi să nu ducă mâna la față, in credința ca nu
cumva acel obiect să se facă la cel nounăscënd și să
dică: »Nu ia unu, ci iau doi.» Vèdënd un mort, spre
a nu fi colorea feței nounăscutului palidă, rostește
erăș cuvintele de mai sus.

In restimpul acesta să se ferescă de măncarea
pómelor crude, dar avënd vre-o postă, să i se impli-
nescă, căci la din contră naște fără timp, și impli-
nitorului i se impută acesta ca un păcat din cele
mai mari.

In nópcea in care s'a născut pruncul său prunca,
se crede că venind ursitele cari sânt 3 la numer
croesc vieța nounăscutului și că tonul al 3-lea ad. a
celei mai mici este decisiv.

Inainte de ce naște femeia, se pune lângă pat
o furcă de torș, un topor său și o bótă (maciuca)
insemnând, că de se va naște prunca, să tragă la
furcă, ér de se va naște prunc, ca să tragă la topor
său bótă, dicënd: »De va fi fată, să iasă la furcă;
de va fi fecior, să iasă la topor.»

La 3 zile după naștere mōșa ia brecirile tolo-
site la punte, 3 turtițe, 3 cruceri, 3 chiți (bucet) de
flori, un paharel cu apă și o lingură nouă cu unt de
vacă său de ôc și cu acestea merge la muerea năs-
cëndă și îi poltește tot binele atât ei, cât și nou-
născutului.

Fiind copilul slab și nefiind speranța de vieță,
i se dă un nume, inchinându-l la o iconă din chilie,
ca nu cumva murind să fie perdut pe cealaltă lume.

Nu este bine ca să se lase copilul singur in
odae, ca nu cumva necuratul să-l fure; dar decă s'ar
intêmplă să remăe singur, este bine să se pună lângă
dânsul un obiect de metal, de comun un cuțit.

Când femeia naște, trebuie să fie grigită lângă
pat o țevă, ca fiind pericol de mórte, să-i potă in-
spiră aer pe grumaz, său fiind astupat, o femeie șciu-
tore îi scóte ceva materie de pe grumaz prin care
s'a impededat respirarea.

In timpul nașceri nu este iertat a se povesti
de casuri nenorocite.

Cu ocaziunea botezului se fac anumite pregă-
tiri. Inainte de a plecá mōșa cu cel nounăscut la bi-
serică, îl atinge cu creșcetul de pragul usei jos, in
semn ca să nu se prindă diochiul de el, dicënd:
»Cum se aședă pragul sub lume, sub țeră, așa să se
așede diochiatul la cel nounăscut.» La eșirea din
casă, îl dă pe feréstră afară, dicënd: »Cum se ține
feréstră de casă, așa să se țină și nounăscutul de
mamă-sa.»

Aducându-l acasă, nu se scaldă in șaia aceea,
ca să nu se spele botezul de pe el.

Se face apoi un prând la care ia parte nașul,
mōșa și alte némuri, cari venind rógă de sănătate
noucunoscutului, aducënd daruri cu care ocaziune
dic: »Eu dau puțin, Dșeu să dee mult, zile multe
noroc și fericire.»

Murind in o familie in continuu copiii, apoi cu
procsima naștere se prinde un cocoș de este prunc,
ér de este prunca o găină și se imbracă in imbracă-
mântul cu care a venit cel nounăscut pe lume și se
dice:

„Dau cap pentru cap,
Ochi pentru ochi,
Nas pentru nas,
Gură pentru gură.

inșirând tóte ce se află la om. Se face apoi o grópă
in chilie, unde a căđut copilul când s'a născut și co-
sându-se ciocul animalului cu ată tare, se ingrópă
acolo, puindu-se in grópă o bucătică de marmor, o
bucătică de tãmăe albă și alta nêgră.

Se face de multe ori tot pentru acest cas, că
nounăscutul se scóte in drum afară și primul care

va trece pe lângă el, acela se ia de naș, crezându-se că primul naș este păcătos și pentru păcatele sale pățimesc fiii sufletești.

Aurel Iana.

Pintea și mamă-sa.

— Baladă populară. —

Pn temniță la Băiță
Sunt doi frați într'o temniță,
Unu-i Stanu Ungureanu,
Unu-i Pintea Hoțomanu ;
In treptele temniții
Da șede muma Pintii
Și 'nplețește ghiciu¹ șerchește²
Și pe Pintea-l jeluște.
Și Pintea din graiu grăe:
— Maico măculeana mé,
De-ai făcut v'odată ghine³,
Fă ș'acuma pintu⁴ mine ;
Dute la domni de sfat,
Le spune că m'am rugat,
Că de când me țin legat,
Șerchii⁵ 'n barbă mi-o puiat,
Mustățele
Mi-bat brațele
Și barba genunchiele,
Për galbin călcăele.⁶
Și maică-sa că s'o dus
Și la domni așé li-o spus.
Și domni din graiu grăe,
La muma Pintii spuné :
— Pe Pintia l'am insurat,
Nevastă i-am căpătat,
Ghin⁶ roșu i-am cumpărat,
Ceteraș din Făgăraș
Și maică-sa că so dus
Și la Pintia-așé i-o spus.
Și Pintia din graiu grăe:
— Maico măculeana mé,
Haine lungi și minte scurtă,
Muere nepreceptută,
Nevasta nyi viața,
Gyin roșu nyi sângele,
Ceterașu-i
Hoherașu.⁷
Și Pintia din graiu grăe :
— Maico măculeana mé,
De-ai făcut v'odată 'n ghine,
Mai fă unu pintu mine,
Dute la grajd⁷ ferecat⁸
Și-nyî ad' un cal de furat
Cu noué șei inșelat,
Cu noué frâne 'nfrănat,
Cu noué chingi inchingat.
Și maică-sa că so dus
Și calu i-l'o adus
Și el călare s'o pus.
Și pe la domni că s'o dus.
Și s'o dus ba se feré
Și din graiu așé grăe :
— S'aveți domnilor tot bine,
Că n'ați fost harnici de mine !⁸

Auđită dela un țeran de pe Săcaș.

Vasiliu L. Suciu.

¹ Șbiciu. ² Șerpeșce. ³ Bine. ⁴ Pentru. ⁵ Șerpîi. ⁶ Vin, nici espresiunea acesta nu e chiar așa după cum se întrebuințează prin Cergău. ⁷ Grajd : staul de vite. ⁸ Ferecat : legat cu fer

Limbistică comparativă asupra rădăcinei: cad.

(Urmare.)

3) Cad insémnă imbrăcământ, acoperement.

Hainele sînt pentru ca să se acopere omul, ca să se scutescă de ploie, de frig etc.

Cadechyn g. haine, rufe, sdrențe. Cadodh la scoți, copertă, acoperitoare; cadow irl. mantéuă; cadow la anglii copertă de lână. Hader nemț. sdremțe, rufe. Kat sanscr. acoperiș, Kata, cōsta, — cada foiă; frunđă; cadis acoperiș. Kōdmōny ung. imbrăcământ scurt cu blană (deci kōd se referéază séu la imbrăcământ séu la blană=për; blană și are sinonimul in: flanel rădēcina bal; për, lână, floe; b) pele.) héd scr. imbrăcare.

Catrință rom. ce femeile pun innainte dela brâu in jos, și e mai scurtă decât cameșa ori haina, asemenea acopere, imbracă; după compozițiune stă mai aprópe de francesul: cotteron, — și eu in catrință aflu 2 diminutive, in și ță. Kata in sanscrita acoperitoare, plapomă, iorgan; kaattu și kaattura la finni copertă de lână pentru pat; kaczat (mai bine: kaczat) ung. materiă slabă, fără de folos, sdremțe.

Ketula la finni haină subțire séu rōsă, rupturōsă; dārab de haină. Kitei și kittel nemț. sugnă, imbrăcământ dedesupra de pānză; kithon gr. imbrăcământ.

Coat la anglii, tunică; coite la francezii vechi, haina; cota bs. haină de femei (fr. jupe); cotapellot haină de desupt (fr. jupon); cota irl. tunică, cotargia in monuminte vechi, o speciă de tunică; cotta la cornwalli, tunică, cotta it. haină de chor (stihariu); cote fr. haină de muieri; cota, cotta, cottin, cottus in monuminte vechi haine de muieri; tunică: cotella in mon. v. cotelle fr. haină; cotteron fr. haină scurtă pe de desupt; cotillon și coutillon bs. cotillon fr. haină de desupt pentru femei (=jupon și frison.) Cotte hardie fr. a) in evul mediu un vestmēt lung ori scurt dar ce se imbumbă; b) la femei, partea de trup, ce se imbumbă; c) la militari, fără mâneci și cu bumbi la spate. Cottura in mon. vechi, — cote fr. haină de muieri. Kotz nemț. poniavă, pocroviță cu për lung. Ací trebue să inșir: cod la anglii ghijă (fr. gouse) de legume, — postaică, ce imbracă fructul; schote nemț. ghijă, — ce asemenea acopere și e imbrăcământ.

Coutillon br. haină de desupt pentru femei; cutt la allemani, haină, imbrăcământ; kutalei și kutilaala la finni, a) sdrémță; b) om sdremțios; kutte nemț. o haină pentru femei; c) haină pentru călugări; kytile nemț. haină de desupt.

Chițele rom. (in plural) un opreg, dela șele in jos cam de o palmă și jumătate (in unele părți și mai mult) e materiă de lână țesută in felurite colori și forme; de materiă țesută sînt legate fire lungi de felurite colori și se scobor pānă desupra de cameșă; in unele locuri firele sînt legate și de laturile materiei țesute. In pregiurul Lipovei materiă țesută e mai puțină și firele sînt mai lungi, — in pregiurul Oraviței materiă țesută e mai multă. Chițele se numeșce opregul deosebi in pregiurul Oraviței, și coresponde catrinței de dinainte. Ketzolja la sērbi. După literă cuvēntul chițele stă mai aprópe de nemț. kitei, kittel, kytile, apoi de cotella și cotelle, — dar aceste in înțelesul strîns insémnă: haină, pānă ce chițelele nu sînt haină, ci o parte de imbrăcământ; după înțeles stă mai aprópe de finnicul: kutulee și kutilaa, sdrémță, — căci chițelele cu firele atērnătore dau conceptul de: sdrémță.

Astfel, cât studiu trebue făcut pentru 2 cuvinte românești: catrință și chițele. Singulariul ar fi: chițea.

Linia St. Gotthard: Punte peste Rohrbach lângă Wattingen.

V. *Cad* înseamnă tot ce include.

Cadw și *cawd* g. tot ce închide, ce îngrădește, apără, încungiușă, oprește; din acest *cad* porcede: oraș și sinonime, fortăreță și sinonime, — curte, casă, colibă, coteț etc.

1) *Cad* cu concept mai larg.

Cader g. loc închis (cum se închide un sat, un parc, o dumbravă); *Cadr* g. castrum lat. castru (ce se incinde cu șanțuri, gânduri, ziduri, turnuri); *cad* gâl. fortăreță pe munte; *cadlys* *cadllys* gâl. palatium, castel; — *caid* g. loc închis, îngrădit. *Ceadcae* (cae=quai încungiur, impregiur) loc oprit, încungiurat. *Quid* (di: chid) la br. oraș, cetate, — de aci *quidaria* primarul cetății; *qiz* br. casă. În sanscrita *kațaka* castru, sat, catvară, avliă; *kudya* părete

Kodis alb. geg. *zidesc* (a închide cu ziduri) b) rădie; *coud* br. loc de ascuns; *kydr* la arabi a) perdea b) catere (șolucrate.)

Cathair irl. oraș liber, municipiu (din *Cader*); *caterata* it. tabla ce scutește, acoperire; *gard* de lemn (c în g, *gatter* și *gitter* nemț.) *Catera* rom. feresta fără uégă (glajă sticlă) deosebi la cămări, magazină îngrădită seu de fer seu de lațuri. *Șolucatre* seu *șolucatre* rom. *salukater* ung. *Schalukatter* nemț. tablele și respective gardelele de lemn pentru feresta de din afară. *Kat* sanscrita a lua impregiur, a încungiură. *Catun* în România sat mic, compus din câteva case, de regulă se ține de o comună mare. *Katund* la albanezi sat; — salaș de economie. *Kheeta* bs. pörtă, impletită din crengi mici (pörtă are înțeles contrariu: por=deschis, ta=da loc.) *Cotus* în mon. vechi loc fortificat; *cut* g. curte: îngrădit, încungiurat; *cut* *cuta*, *cutea* *cut* g. tot ce include.

2) *Cad* în înțeles mai restrâns casă, colibă, coteț, prestetot locuință pentru oameni și unele animale.

Cad g. habitatiune, locuință; casă; *cad* la francii vechi, locuință; *cadoer* br. locuință. *Kadach* și *katach* în Egipt, casă; *kede* la turci a) casă b) grăpă, *cuddigl* g. colibă; *dargudi* irl. casă de locuință (dar a locuit, de aci *Dorf* nemț. sat; *gudi* din *cad* casă, c a trecut în g.) *Katiska* și *katitsa* la finni coteț pentru pești, (adeacă o ladă gaurită în care se țin peșcii în apă respective în riu.) *Katokse* finn. colibă, b) acoperiș. *Katrocz* și *ketrecz* ung. coteț; *katre* pol. colibă pentru săteni; *katsole* alb. casuliă, căsuță, colibă, cociobă; *catus* pol. temniță.

Qiz br. casă (=chid) a trecut în z. (În decursul scrierii mai adeseori am vădit că d trece și în s p. e. din *cado*, *casus*. *Cas* și *casa* se află la latinii vechi, ca coliba de păstori, casa la it. și romani ca locuință; *cas* a putut porcede din *cad*=*caz*, la ung. *ház*, la nemț. *Haus*, casă; dar altecum *cas* există și ca rădăcină originală nu inse așa bogată ca și *cad*.) *Kastra* la chaldei, *kastro* la Syri, castel *gatain* château fr. de unde a perit s.

Cot, *cotta* g. colibă; *cottbuz* în *Niederlauschitz* colibă de crengi de arbustri. (Buz din *cottbuz* e identic cu *bos* în *arbos*, unde ar e articolul incorporat; cu *bus* din *arbuster*, cu *Busch* nemț.) *Cot* la sașii vechi colibă de paia; *cot*, *cottage* la englii locuință; *cota* în monuminte vechi casă pentru țereni, colibă; *cotarius*, *coterius*, *cotselus* și *cotmanus* în monuminte vechi, locuitori în cota=casă țerenescă, colibă. *Kutya* (cucia) sêrb. casă. *Kuti* ser. casă.

* Noi avem cuvântul *cociobă* o casă mică slabă; din *ci* trebuie să deducem, că porcede dintr'o rădăcină cu: *căciolă*, *cucimă*, *cocină*; dar în *cotselus* de mai sus, și în *katsole* albanez, vedem că t a trecut și în ts=ci, și astfel *cotsôba*=*cociobă*, precum t a trecut în ci și în spurcat=spurcăciune etc. Pe ts ca ci îl aflăm și în inscripțiuni vechi și în Dacia p. e. *Jupiter Tsemensis* (*cernensis*), și astfel cuvântul *cocioba* se poate deduce și din: *cotsôba*.

Cotarca rom. (hambăr ung.); o casă de lemn, fundamentul pe strălpi de caramidă, acoperișul, ca la alte case, dar păreții sunt de lațuri (scânduri înguste cam de 4 degete de late); în *cotarca* se ține cucuruzul ce e încă pe cocian, adeacă nesmigurat, — paie cu grâu și peste tot bucate, în alte părți *cotarca* se numește coșeriu. — *Cotet* rom. (o casă mică ca o cocină) locuință pentru găini, rațe, gășce. *Kota* la finni colibă, căsuță, b) matrice (casa, locuința lătului în pantece) *Koti* finn. locuință, *koto* finn. casă; *koter* ung. temniță, *kotets* alb. coteț pentru găini. *Coterec* boem. coteț.

Cout, *cut*, *cutt* g. casă, locuință, colibă, casă slabă. *Kuti* din sanscrita, colibă; *kutina* la boemi casă, chilie pentru slugi; *kutyorló* ung. colibă, casă, care mai mult e în pământ; *kutyorodni* ung. a se retrage în cot, în gaură; *kythrinoi* gr. columbărie, coteț pentru golumbi c trece în h; *Hütte* nemț. colibă.

VI. *Cad* înseamnă tot ce în lăntru e gol, și se poate umplé.

Instrumentele de lemn: vas, cadă etc.; de pământ: olă; de aramă: căldare, cazan, de uégă: păhar etc. Cida ser.

Cad, *caut* g. scobit; *ceder* bs. gol, scobit; *kotyle* gr. tot ce e gol. Imi voi da truda, că încât e cu puțință să le înșir după conceptele speciale și sub fiecare punct, conceptele identice și sinonime.

a) *Cad* luntre. *Cad* la evrei luntre, naiă, *cader* la scoți lęgân; *chodnic* pol. lęgân. *Kydarcz* la greci un fel de luntre mică. *Cat* la galli luntre, vas. *Catta* *cattus* în monuminte vechi o specie de luntre, *cattunus* (un diminutiv) în glosariile vechi luntre, vas; *cattum* în glos. v. a) sicriu, b) scaunul pe care se duce mortul. *Katvascr*. pat. *Kükye* la finni lęgân. *Cots* *cotts* irl. naiă, luntriță dintr'un darab de lemn. *Koite* irl. barcă. *Cutea* bs. căt *cattum*. *Scuto* it. un fel de naiă mică.

b) *Cad* blid. *Scodella* it. blid, scafă (șol) *scodelino* it. bliduț, șoluț. *Catinus* latinește blid afund; *catino* și *catinello* it. olă, oluță. *Kuthan* boem. tigaiă tipșă, pe care se frige, se cöce. *Scotitojo* it. un blid găurit, ciur, străcurătoare. *Scutella* lat. bliduț, scafă, laț. Conceptul de scaun, catedră ni dă ideea de ceva nalt, — dar nu m'am putut resolvă de al înșiră la *cad*=*nalt*, — ci aci la VI a) *cad*, *cadair*, *cadair* g. scaun, scaun nalt; *cadarn* br. scaun de judecătoriu; *cader* g. scaunoni; *cadenn* br. scaunel; *cader* scoț. lęgân. *Cadier* g. și în provincială scaun rădicat; *cadira* bs. scaun, *caidera* și *cadver* bs. catedră, scaun de predicat; *kathedra* gr. catedră în mai multe limbi. *Cathar* și *cathair* irl. catedră.

c) *Cad* cadă, *cadi* în monuminte vechi celtice, vas, cadă din *cadu* a conservă. *Cadus* latin cada, *kados* gr. cadă. *Cad* la evrei și chaldei, *chadh* la evrei, *kád* la ung. vas de lemn, a cărei parte de sus e desfundată, destupată, adeacă: cadă. *Kadlub* boem. un vas scobit dintr'un darab de lemn; *katza* sêrb. cadă de scaldă; *kotyle* gr. vas gol; *khotschu* bs. vas de arbore, cadă, ciubêr; *qadah* la arabi vas.

d) *Cad* căldare. *Chaudon* fr. căldare. *Kattila* finn. și sved. căldare; *katlan* ung. căldare; *ketel* la flamanși; *kettle* la englii; *kotal* la dalmatini; *kotel* la boemi și alți slavi. căldare; *kotlarz* pol. căldărariu, *kotlik* boem. căldăruță; *kotlina* boem. grăpă pentru căldare. D—T trece în s, *kessel* nemț. căldare. D trece în z, — *qazan* turc. *kazán* ung. *cazan* rom. a) căldare, b) căzan în care se ferbe răchia.

(Va urmă.)

Din „pian și cântare.“

De Fr. Wieck.

„Es ist ein Fehler im Schöpfungsplan,
Dass man viele deutsche Opern
nicht singen kann.“

dice densus despre opera germană.

Combate pe dnii compozitori de opere germani, cari găsesse că e: anostă, fără spirit și superficială musica italiană — și critică pe compozitori ca Rossini, Bellini, Donizetti. Că strigă au! și vai! la adresa omenirei stricate care nu vră să asculte operele germane fundamentale—erudite savante. Că nu se găsesse cântăreți cari să cânte musica lor adânc cugetată. Injură pe directorii de teatre, cari după o represintare două pun la o parte operele clasice germane — adecă: le îngrăpă pe vecie strigând că e teribil ca opere »superficiale« ca »Sonnambula« — »Norma« și altele de deci de ani să cutreere mereu tôte cinci părți ale lunei și să încante publicul și ați — pe când operele germane . . .

Domnilor compozitori de opere germani! cu strîmbături de nas și injurături încă n'ați făcut destul: dvăstre pră mult combinați și filozofați, studiați și contrapunctați în musica dvăstre și — și: nu știți să scriți cantabil!

Înainte de tôte permiteți-mi să ve observ că dvăstre, compozitori de opere și cântece — numai cu puține excepțiuni — nu știți mai de loc ce va să dică cântarea, în deosebi cântarea=solo. Și până când nu veți studia arta cântării ca Rossini, Bellini, Donizetti, Verdi, Haydn (a cărui profesor a fost Porpora), Mozart, Gluck și alții — n'ați făcut nimic, între excepțiuni voi numeră pe Spohr cu »Jessonda«, Kücken și Meyerbeer cu »Robert le Diable«, »Nordstern«, »Le Pardon de Floormel« etc. Despre aceștia pot spune că scriu musică, cu tôte că și densii uită câte-odată că musica lor e menită a fi cântată de voci omenesci și le folosese pe acestea ca și cum s'ar folosi de clarinette, flaut și fagotte; uită cum Mozart, Haydn, Beethoven ș. a. deja în piesele lor instrumentale erau cu luare aminte la pozițiunea cea mai potrivită a tanelului pe diferitele instrumente.

Cei mai mulți compozitori cred a ști destul decă cunosc volumul unei voci, și o torturează bieta voce fără cruțare, fără considerație la înălțimea și registrul vocii, la respirație, la pronunțare, mai cu seamă a cuvintelor germane, cari cu ale lor 20 de vocale și consonante îngrămădite, distrugătoare de voci presintă greutăți cu deci de ori mai mari ca limba italiană. Chinul și lupta cântăreților și a cântărețelor cu musica văstră imposibilă se vede că nu ve atinge cătuș de puțin! Sunteți pe deplin satisfăcuți decă numai notele văstre sus tare și jos adânc iasă în sfârșit la ivelă. Ve distingeți în aglomerări de continuități armonice, obositoare pentru urechie (provocând cu ele adeseori chiar disgustul) apoi în schimbări enharmo-nice, în întorseturi contrapunctele innăbușite în plus cu o instrumentațiune greoie și sgomotosă. Doriți să faceți elect — dar cântăreții să-și jertfescă puterile, necondiționat în umilintă creștinăscă muzicii văstre savante. Să ve mulțămescă, să ve adóre, să credă ei că sânt meniți de sorte a se consideră pe sine drept mijloc și pe dvăstre de — înaltul scop. Ve plângeți de lipsa brieoului și a entuziasmului la cântăreți. lor le atribuiți nereușita operelor văstre și cauza adevărată e: că voi nu știți să mânuiți vocile umane, ci căutați în depărtare ce ați puté prinde cu mâna!

Studiați »Sonnambula« și pe »Guillom Tell« și învățați dintr'ensele ce va să dică: a scrie pentru voci; dar studiați-le sub conducerea unui pricepetor

în arta cântării, căci altfel ați trece cu vederea multe lucruri pe cari ar trebui să le știți. Dar tocmai acest procedeu, o șcim, este spaima erudițiunii și a egoismului dvăstre! Decă Haydn n'ar fi studiat cântarea din partiturele italiene, el nu ar fi fost în stare să scrie »Creațiunea«, Mozart nu mai scriea pe »Figaro« etc.

O piesă musicală spirituală, încă nu va să dică că e și potrivită spre a fi cântată. O putere și aptitudine se recere la pian ca să cânti pe el un passagiu brillant și cu totul alte pretensiuni putem să avem față de o voce omenescă când ar fi să cânte același passagiu. Aveți să scrieți astfel ca și publicul ascultător și cântărețul să alle o adevărată plăcere în ceea ce-i oferiți. De voți să scriți pentru viitor și nu pentru public și cântăreți, atunci lăsați-ne în pace cu savantismul dvăstre, lăsați-ne tesauri moștenitorilor voștri, ca ei să-și spargă capul ieu cântecul vostru măreț, declamator, sylabic, recitător, și pôte ei vor fi mai fericiți și vor puté uită cu desevășire că: cantilena sănătósă, ținută e basată pe legile ne-strămutavere ale naturii și ale vocii omenesci.

Sofia Vlad-Radulescu.

Doine populare.

— Din giurul Clușului. —

Ați e miercuri, mâne joi,
Eu merg maică dela voi
Și până m'oi înturnă,
Multă vreme-ți așteptă,
Tot cu prânțul cald în mesă
Și cu apa rece în vasă
Și cu dorul tot în casă,
Mamă până voi veni,
Prânđu 'n mesă s'a reci,
Apa 'n vasă s'a încălzi,
Dorul ți s'a liniști.
Gată mamă cina bine
Și m'așteptă și pe mine,
Er de-i vedé că nu vin.
Dimpună ca să cin,
Apoi pune cina 'n mesă,
Și cină cu cei de-acasă.
C'aș veni, dar nu me lasă;
C'am picat mamă într'un loc,
Cum pică lemnul pe foc,
Și-am picat mamă într'o casă,
Cum pică érba de cósă.

Anu drăguță ca o cruce,
La lucru nu o pociu duce.
Dimința-i roua mare
Și se udă pe picioré;
Peste și sórele-i cald,
Face-mi năcaz să o scald.

Intr'o gură de uliță
Me 'ntelni c'o copiliță,
Ceru-i gură d'o groșiță,
Er ea a dis că nu mi-a da,
— Nu-s fată de potlogar
Să dau gura pe grițar;
Că-s fată de om sârac,
Dau gura cărui mi-i drag.

Ioan Maior.

Convorbiri musicale și teatrale.

Dar noi Români — fie întrebarea între noi — cum stăm cu : opera română ?

Sărmanii de noi ! Nu avem piese teatrale originale românești, (traduceri da, destule, poate și predestule ! —) dar mi-te opere !

În diferitele noastre jurnale a început deja să devie un fel de »sport« strigătul după »premiu și premiare« și er »premiu și premiare« pentru scriitorii de piese teatrale. De aceea ore nu pre avem până acum piese teatrale, pentru că încă n'am avut »premiu« ?

»Tinerii scriitori se incurajează decât ar pute fi și premiați.« Fărte bine ! Ba chiar și să-și prindă câte o lipsă ar pute, câte cu așa o sumuliță de florinți ori gălbinași cu zimțșori. Și cu tôte acestea, numai lipsa de premii să fie cauza că nu se produc piese teatrale ? Curios. Așteptă tinerii noștri scriitori să fie inspirați numai din afară, prin sunetul banilor ? (fie de-ocamdată și numai dela distanță —) așteptă ei ca perspectiva premiilor abiă să le aprindă focul sacru în inimi, ca țiganul cărbunii 'n vatră cu ajutorul foilor ?

Beethoven, marele Beethoven — uită și mâncare și tot când scriea compozițiile sale nemuritoare, ori mănca prânduri reci, brânză de cățiva creițari, care și-o cumpără singur și o înveliă în foi de musică volante. O făcea și pentru aceea că-i părea reu de timpul ce-l pierdea cu prânduri regulate. Scriea, scriea, nu speculând că ce câștig va avé după urma lucrărilor sale — ci scriea, că simția un dor nestins de a scrie, ca gasia o placere nespusa în a crea.

Petofi își încălziă erna soba cu jurnale vechi și manuscripte desființate, ședend pe culer și întrebuintând scaunul drept mesă de scris.

Șincai ! — apostolul nostru, își făcea călătorii pe jos cu desăgii în spate . . . Dar firește ! — acești nemuritori, după vederile noastre moderne, au fost ômeni fărte nepractici, nepricepuți în d'ale traiului.

Esemples : »vechi cât lumea.«

Talentații noștri tineri de ađi (bêtrâni și esperti sfetnici deja la etate de 20 de ani —) aceștia ar șci să fie cu mult mai practici. O da ! — ar șci să potrivescă lucrurile ca să fie — vorba Românilui — »și cu slânina intrégă și cu curechiul uns« — și cu nițică »nemurire« și cu ostenela respălătită bănișor numai decât.

În timpul cel mai recent, Enrik Ibsen, poet nordic, așa succes a avut în Austro-Ungaria cu piesa sa »Nora« încât direcțiunea teatrelor caută să mai câștige pentru repertoriu și alte piese ale sale până acum necunoscute. — Așa un Ibsen la noi nu s'ar pute ? Un scriitor cu piese căroră premiile le-ar veni de sine decât ele, piesele, ar merită premiarea. Publicul românesc, care — (tot între noi fie dis —) are și ađi încă cercuri, cercuri, unde se găseșce că tot încă nu e »chic« a se vorbi româneșce și mai puțin »chic« o fi . . . fratele franțuzeșci și englezeșci sânt mai elegante și odată cu ele și măimuțarea obiceiurilor franțuzeșci și străine — — acest public românesc ôre nici odată și nicăiri să nu șcie să aprecieze și să respălătescă piese de teatru originale româneșci ?

Cu opera ! — limba noastră soră cu limba italiană, abstrăgând a și i urile — cari pentru cântăreți, mai cu sémă în părțile de sus ale voci pre-

sintă greutăți enorme — limba româneșcă să nu fie tot atât de cantabilă ca cea italiană ?

Români nu au compozitori originali ? absolvenți de conservator ? — pare-mi-se că da. Și ce opere originale româneșci avem până acum ?

În copilărie, îmi aduc aminte a fi audīt — ori pôte numai am visat ? — că cineva ar fi scris opera »Mihaiu Vitezul« — dar că și compozitorul acestei opere ar fi fost un neromân. (Ore unde și Basta, care a omorīt pe Mihaiu, n'a fost Român — de aceea ?)

Operete, originale româneșci câte avem ? »Baba hîrca« — »Craiu nou« — »Hatmanul Baltag« — și mai altele ? . . .

*

De ôre-ce ne aflăm la musica vocală, să trec în mică revistă corurile româneșci.

Auđ voci dicend că »e lucru nemțesc acesta cu corurile, — nemții, cu »Eintrachtul« lor au inventat această instituțiune.« (Ei da, cu Eintrachtul lor, care ađi e tărta germanilor, nu ca la noi sfășierile. —) Pe urmă, altă părere : »am cetit, nu e mult de atunci, tot la acest loc, aici în »Familia« — că : Melodia româneșcă, singuratică, nudă, farmecătoare — rêsare ca Venus cea născută din spumele mării, — — simplicitatea e tot farmecul ei răpitor« ; — — »melodia singuratică« nota caracteristică a musicii româneșci, acesta, cum se potriveșce cu corurile ađi la modă ? Fărte bine ! — Polyphonia de voci omeneșci, compoziții cu caracter păstrat românesc, un ce, de care compozitorii români, — acum și în viitor, au să fie sémă, apoi corurile bisericășci, cu mult mai înălțătoare de suflet în biserică decât cântecele scuturate și pe nas ale dascălilor greceșci — tôte aceste incap fărte bine lângă »melodia singuratică« româneșcă. Ador doina singuratică româneșcă, și nu voi fi singură cu acest gust — și îmi place să ascult și »buciumul și cu tîlnea« care eră singură, fără acompanyare de orchestră resună prin codrii și farmecă urechii Românilui neaș (și sigur și urechile altor nații —) cu tôte acestea pot constată, că încă nimeni care a ascultat odată un cor bun românesc — nu i-a părut reu de acesta.

Cu privire la corurile de plugari am audīt deja o părere curiosă, — anume că : »coriștii plugari, cultivând cântarea, în coruri, și-ar neglijiă lucrul lor, s'ar invetă la țigări și chefuri costisitoare.« — Nu-i așa ! — Depinde de conducătorul corului, care cum vedem mai pretotindenii este preotul, popa bisericii noastre autocephale și ca atare pôte să facă ce e bine. — de el depinde decât plugarii conduși de el sânt disciplinați ori nu. Din contră ! o probă mai mult, că musica nu numai prin salónele cu atmosfera încărcată de parfumuri are să fie acasă, ci își are înriurirea binefăcătoare, indreptătoare de moravuri și afară la sate în aerul curat, asupra țeranilor, un cas întemplat în părțile Mureșului. În unul din satele păduróse de pe acolo, venise un corist dintr'alt sat, dela un cor mai vechiu, ca să instrueze pe țerani și să inființeze și aici un cor. Feciorii de țeran veniau, se intruniau la șcôla din sat, dar cum ? inarmați cu pușci, piștóle și ciomege ; așa erau obiceiuiți să umble spre a se pute încăieră la bătaie ori dóră de frică că ar întelni în drum pe »bată-l crucea« ori pe »mama pădurii« — destul că venind ei mereu la cor spre a cultivă cântarea, incetul cu incetul mai lăsară pe acasă pușcile, apoi piștólele și în cele din urmă și ciomegele. Ađi au și ei un cor bine organizat ca și celelalte sate.

Peste tot, în ce priveșce corurile româneșci, putem dice că sântem mai norocoși decât intr'alte multe privințe. Voci se găseșce, poporul e inteligent,

are talent și pricepere pentru musică, ar fi și păcat să nu cultivăm musica.

Se știe acum, e cunoscut și recunoscut, că primele coruri românești s'au înființat în Bănat, unde acum mai în tot satul este câte un cor. În Transilvania începuturile bune deja s'au făcut, există și acolo acum coruri organizate și altele sînt pe cale a se organiza. În Sibiu și Brașov sînt coruri micste sub conducerea dlor Dima și Popovici, în Iași corul dlui Musicescu, în București la biserica Bălașa corul dlui Bărcănescu, la asilul »Elena Dómna« corul elevelor creat sub generalul dr. Davila de dl Bănulescu, la mitropolie și sf. Gheorghe corurile conduse tot de dsa, — la Lugoj corul din popor și corul diletanților, la Caransebeș corul diecesan.

Despre coruri de plugari săteni români în România, ce să dic? . . .

Sofia Vlad-Radulescu.

Cale ferată prin St. Gotthard.

— Veți ilustrațiunea din nr. acesta. —

Una din lucrările de frunte ale secolului nostru este de sigur și calea ferată, care lîgă Italia cu Germania și care trece sub muntele St. Gotthard. Opt ani de zile s'a lucrat la acest tunel gigantic; inginerul care a condus lucrarea, Louis Favre, a murit înainte d'a se termina opera, dar planul seu a isbutit și astăzi locomotivul șueră prin tunelul cel mare.

E de prisos să vorbim de importanța acestei căli ferate mai ales din punct de vedere comercial. Însemnăm numai, că deschiderea s'a făcut la 2 jan. 1882.

Se 'nțelege, că acesta linie totodată e una din cele mai romantice și pitorești. Un astfel de punct înfățișeză și ilustrațiunea din numărul acesta.

I. H.

Literatură și arte.

Știri literare și artistice. Dl V. A. Urechii a cerut ministerului de instrucțiune al României să-i publice cele 12 volume ce le are gata asupra »Istoriei Românilor din periôda dela pacea din Cuciuc-Cainardji și până la 1864.« Peste 3000 de volume au fost utilizate de dl Urechii pentru a face această Istoriă socială a Românilor. — *Dșóra Conta*, sora regretatului profesor și ministru Vasile Conta, stă în tratări cu un librar din Paris, pentru a scôte o ediție nouă din scrierile filosofice ale reposatului ei frate.

Lucrări noue de Carmen Sylva. Pe timpul petrecerii sale la Domburg în Olanda, unde a petrecut 5 săptămâni spre a face cură, regina României a compus un ciclu întreg de poezii lirice numite de ea »Meergesänge« (Căntecele mării.) Aceste poezii le-a compus pe note componistul August Bungert, și ele vor apăre înainte de Crăciun într'un oraș din Germania. De present Carmen Sylva lucrăză la o operă cu subiectul scos din poeziile populare românești.

Vięta lui Marcu Tului Cicero, cu deosebită privire la corespondența sa, de dl Ion Valeriu Barcian, prim colaborator al »Luminatoriului«, a apărut la Timișóra, în editura autorului. Acest studiu literar ne înfătoșeză pe marele orator în mijlocul activității sale strălucite, făcându-ne totodată și tabloul epocii sale. Tinerimea noastră pôte să profite mult de lucrarea dlui Bărcian, de aceea o și recomandăm atențiunii sale. Prețul 45 cr.

Doce reviste cu acelaș nume. »Fântâna Blandusiei«, înființată la București de un grup de tineri,

în frunte cu Eminescu, după mórtea poetului a fost părăsită de o mare parte din cei ce formau grupul; cei remași au scos și mai departe revista, dar în format mai mic. Dilele trecute, cei ce eșiră, scóseră de nou revista, tot sub acelaș titlu și 'n formatul mare din început. Actualminte avem dar doue reviste, cu acelaș titlu.

Revistele ce le-am anunțat că vor apăre zilele trecute la București, după cât ne spune »Românul« se vor contopi într'una singură.

Diare noue. *Era Nouă* va apăre la Iași în 8/20 l. c. sub redacțiunea dlor Eugeniu Ionescu, N. Volenti, P. Missir, A. C. Cuza și alți junimiști. — *Téra Liberă*, un nou diar liberal-democrat, apărut în Craiova, își propune de-a luptă contra Rusiei. — *Revolta* e numele unui diar al muncitorilor, care a început să iésă la București. — *Sentinelă*, diar politic conservator, a apărut la Giurgiu.

Teatru și musică.

Știri teatrale și musicale. *Dșóra Agata Bărcănescu*, după cum scrie »Democrația«, ar fi dimisionat dela teatrul de curte din Viena și ar fi avînd intențiunea să mîrgă la Teatrul Național din București. — *Dșóra Elena Theodorini* la Buenos-Ayres repórtă succese mari; diarele cele mai mari transatlantice îi aduc elogii din cele mai călduróse. — *Baritonul D. Popovici*, carele a dat concerte prin mai multe orașe locuite de români, s'a angajat la un teatru nemșesc din Praga, unde a și început să cânte cu succes. — *Tenorul Gabrielescu*, atăt de mult aplaudat pe mai multe scene din Italia, va da — precum aflăm din »Românul« — câteva concerte în București. — *Căsătoría din Văleni*, dramă compusă de dl Marcu Brociner din București, în colaborare cu dl Gangoffer, celebrul dramaturg german, s'a jucat la 5 octombre în München. — *Artistul Coquelín* a depeșat din America la București, că este dispus a merge în luna lui decembre acolo spre a da câteva reprezentațiuni în Teatrul Național.

Teatrul Național din București. Stagiunea s'a deschis joi la 28 septembre n. (10 octombre n.) cu piesa străină »Némul lui Rantzau«, comedie în 4 acte, de Erckmann-Chatrian, tradusă de dl Gr. Manolescu. Rolurile de frunte au fost jucate de dna Aristița Romanescu și de dnii Gr. Manolescu, C. Nottara și P. Velescu. Succesul a fost deplin. Duminică s'a jucat aceeaș piesă. Acuma se repetă »Demimonde«, comedie de Al. Dumas, care se va da îndată după »Némul lui Rantzau«; »Marion Delorme« dramă în versuri de Victor Hugo și »Marcela« dramă de dl Gr. Ventura. Dl G. Bengescu, cunoscutul autor dramatic, traduce opereta »Micado« a scriitorului englez Sullivan; acésta operetă se va jucă în stagiunea actuală. În curînd va debută dșóra Anna Ciupagea în rolul tragiciei »Lady Macbeth« din »Macbeth« al lui Shakespeare. Ca comedie, scrie »Românul«, s'a localizat fórté reușit o comedie germană »Femeile nóstre«; localisatorul e dl Gusti.

Dna Irena de Vladaia la Brașov a dat în 21/4 l. c. un concert cu următórea programă: 1. Verdi: Cavatina din Traviata. Dna Irena de Vladaia. 2. Swendsen J.: Romanța pentru violină. Dl Max Krause. 3. Rubinstein A.: »Le rêve du Prisonnier. (Visul prizonierului.) Dna Irena de Vladaia. 4. Popper D.; a) Arlequin, b) Gavotte, pentru violoncello. Dl Albert Bergelt. 5. Thomas A.: Polonesă din »Mignon.« Dna Irena de Vladaia. 6. Denza: »Și tu m'aimas«, romanță. Dna Irena de Vladaia. 7. Kiel Fried: Adagio și Scherzo din primul Quartett pentru piano, violină,

violă și violoncello. Domnii Fränk, Krause, Kling și Bergelt. 8. Gounod: Vals din „Romeo și Julietta”, dna Irena de Vladaia.

Concert și teatru 'n Varadia. Reuniunea română gr. or. de cântări din Varadia, lângă Oravița, a dat la 17/29 septembrie un concert însoțit de reprezentări teatrale, sub conducerea învățătorului G. Țiunea. S'a cântat mai multe cvartete, apoi opera comică »Cisla« de Porumbescu, și 'n sfârșit s'a reprezentat comedia »Rusalile« de V. Alecsandri; în această au jucat domnișorele E. Caiman, M. Țiunea, A. Farca, A. Plancea și dnii P. Ifeu, I. Jura, P. Farca, L. Ciorman, C. Negrea și G. Petancea. Mai observăm, că dirigiutele corului e dl P. Farca. După teatru urmă joc, care începă cu Hora.

Reuniunea română de cântări din Sibiu și-a început repetițiile luni în 2/14 octombrie sub conducerea dirigintului dl George Dima. Cine dorește să devină membru activ al reuniunii, are a se supune unui examen la dirigintul corului.

Teatrul din Iași. Asociațiunea dramatică a Teatrului Național din Iași, după cum aflăm din „Fântâna Bland.” și-a început repetițiunile dela 11/23 ale lunii trecute. S'au repetat până acum piesele: »Domnul incurcă tot«, »Dancheff« și »Sgăriituri de pisică.« Stagiunea se va deschide la 15/17 octombrie viitor.

Dna Darclée la București a dat zilele trecute trei concerte foarte bine reușite. Dna Darclée, scrie „Românul” este o cântăreță deseversită în totă puterea cuvântului. Vocea sa este un farmec și are o puritate, cum rar ni s'a întâmplat s'auzim.

Opera italiană în București s'a deschis sâmbătă la 30 septembrie v. (12 octombrie n.) cu opera »Aida« de Verdi, în rolul de frunte cu dșora Aurelia Cataneo. Succesul a fost mare. Luni erăș s'a dat »Aida.« Pe mercuri s'a anunțat »Sonnambula.«

Teatrele provinciale din România. În Craiova repetițiile au început la teatrul Teodorini; trupa promite mult. — În Brăila jocă trupa dramatică de sub conducerea dlui Burienescu. — La Galați jocă trupa Tardini Vlădescu. — În Târgu-Jiu va jucă la erna, cu o trupă bine compusă, dl Teodor Popescu.

Biserică și școlă.

Șciri bisericicești și școlare. Dl Demetriu Metea, parocul român gr. c. din Acintiș, a donat pe sâma fondului preoților archidieceșani invalizi 100 fl. v. a. — Dșora Hersilia Raț s'a numit învățătoare la școlă de fete din Deva. — Dl Aurel Drugan, preot în Ghilad, a fost numit administrator protopresbiteral al Ciacovei.

Curs de limba română pentru fetițe. Cetim în »Gaz. Trans.«: Sântem informați, că dl profesor Ion Popea, la indemnul mai multor părinți, ale căror fiice cercetază școlile străine din loc, simțind însuși necesitatea de a da fiicelor române 'o adevărată cultură, care nu pôte fi decât pe basa unei temeinice cunoștințe a limbei lor 'materne, e determinat a ține un curs de limba și literatura română pentru fetițe. Cursul se va începe cu 15 octombrie st. v. a. c.

Numărul elevilor la școlile din Blaș. La gimnasiul superior gr. cat., la institutul preparandial, școlile normale și școlă română gr. cat. de fetițe din Blaș, cu începutul anului școlastic curent s'au înmatriculat peste tot 622 elevi, respective eleve. În special la gimnasiu sânt 369 elevi, dintre aceștia 80 sânt în »convictul Vancean«, ér 182 capătă pâne; la preparandie s'au înmatriculat 63 elevi, la școlile normale 148, ér la școlă de fetițe 40 eleve. Dintre preparanți se împărtășesc cu beneficiul de pâne 49 ênsi,

dintre normalști 50, dar aceștia numai cu câte o jumătate.

Societăți de lectură. Societatea de lectură „Andrei Șaguna” din Sibiu s'a constituit în ședința ținută în 17 septembrie st. v. sub presiul directorului seminarial Ioan Hannia pentru anul școlastic 1889/90 în modul următor: Președinte al societății s'a proclamat dl profesor seminarial Ioan Ghibu; vice-președinte al societății și președinte al comitetului s'a ales Elie Cristea, cl. curs. III; secretar Corneliu Persinar, cl. curs. II; redactor al fôiei »Musa« Nicolae Dura, cl. curs. III; bibliotecar George Negoescu, cl. curs. I; cassar Nicolae Nicola, cl. curs. I și controlor Iosif Popescu, cl. curs. III; éră membri în comitet s'au ales: Mateiu Folea și Baptist Boiu, cl. curs. III; Ioan G. Oltean și Iovian Mureșan, cl. curs. II; Octavian Popescu și Nicolae Vătășan, cl. curs. I; Samuil Chiffa, ped. curs. III și Ioan Sperchez, pedag. curs. II. — La Arad Societatea de lectură a tinerimii dela institutul pedagogico-teologic ortodox român s'a constituit în 9/21 septembrie a. c. sub presiința Rvds. domn director Augustin Hamsea, alegând funcționari pe următorii: v.-președinte: Alesandru Popoviciu, cassar Ioan Lucuța cl. a. III, secretar Simeon L. Cornea, notar Aureliu V. Căvulescu cl. a. II, bibliotecar Silviu V. Bichicean cl. a. I, v. notar Ioan Caba, v. bibliotecar Damaschin Medrea pedagogi a. III, controlor Ioan Roman pedag. a. II. Membrii în comisia literară: Manuilă Fabriciu, Georgiu Telescu cl. a. III, Teodor Pap, Alesandru Nica cl. a. II, Ioan Stana, Traian Secula cl. a. I. În comisia revisoare: Emanuila Pap d. a. III, Ioan Popoviciu cl. a. II, Traian Catone cl. a. I. — Societatea de lectură »Samuil Vulcan« a studenților de cl. VIII și VII dela gimnasiul gr. cat. de Beins, în 17 sept., după un discurs părințesc al dlui director Ioan Butean, s'a constituit în modul următor: conducător dl profesor Vasiliu Ștefanica; notar al internelor: Domițian Cupșa stud. VII, notar al esternelor: Victor Pop stud. VIII, secretar: Ilie Andrei stud. VIII, controlor: Georgiu Bob stud. VIII, bibliotecar: Lazar Muțu stud. VII, arhivist: Corneliu Meseșan stud. VII, cassar: Augustin Szabo stud. VII.

Pensiunea preoteselor văduve din Bucovina. Cetim în »Revista Politică«: Maiestatea Sa împăratul a hotărât prin Înalta Sa rezoluțiune din 14 august a. c., ca dela 1 ianuarie 1890 să se amelioreze cu 25% pen lunile văduvelor după preoții ort. din Bucovina. Această ameliorare se refere și la spriginul care se acordă din fondul religios ort. or. bucovinean orfanilor minoreni ai preoților ort. or.

Reuniunea învățătorilor din protopresbiteratul Mercurei va ține adunarea sa generală de tîmna la 11 și 12 nov. n. în Garbova sub presiul dlui Emanuil Beșă; învățătorii I. Georgescu, I. Bendorfean, R. Pop și E. Beșă vor ține prelegeri teoretice, ér I. Sava N. Dobrata, V. Lazar vor face critica lor.

Ce e nou?

Hymen. Dl Alesandru Onaciu, jude la tabla r. din Mureș-Oșorhei, la 12 octombrie și-a serbat cununia cu dna vîd. Irina Moga. — Dl Alesandru Gherghel, absolvent de teologie din Sibiu, își va serbă cununia la 27 octombrie cu dșora Ludovica Rusu în Ida-mare. — Dl Ioan Frâncu, absolvent de teologie din Sibiu, la 1/13 octombrie s'a cununat cu dșora Maria Morariu, fiica dlui Ștefan Morariu din Sâșciori. — Dl George Romanul, ales preot în Sânicolae-mic, diecesa Arad, la 3/15 v. c. s'a cununat cu dșora Emilia Papu; fiica protopresbiterului Ioan

Papiu din Deva. — *Dl Acsente Moșoiu*, notar cercual în Bran, la 6 octombrie n. ș'a serbat cununia cu dșora Livia Iuga-Pușcariu din Bran. — *Dl Elie Șerban*, absolvent de teologie al arhiepiscopiei Blaș, ș'a logodit cu dșora Rosalia P. Pop, fiica protopopului Ioan Papiu Pop din Iclodul-mare. — *Dl Ion Al. Frates*, comerciant în Brăila, de origine din Prejmer, de lângă Brașov, la 1/13 l. c. ș'a serbat cununia cu dșora Raveica Comșa, fiica preotului Nicolae Comșa din Covasna. — *Dl Solomon Petrescu*, absolvent de teologie în diecesa Caransebeș, la 1/13 octombrie ș'a cununat cu dșora Ecaterina Popescu, fiica preotului I. Popescu din Ianova. — *Dl George Moroșan-Mihănescu*, absolvent de teologie din Cernăuți, la 1/13 octombrie ș'a ținut cununia, în Câmpulung, cu dșora Elisabeta Manescu, nepoța dnei Minodora de Stroici și a decedatului c. r. cancelist jud. i. r. și casier comunal din Câmpulung Ioan de Stroici.

Sciri personale. *Pré Ssa episcopul Nicolae Popca* din Caransebeș a fost înscris, la 14 l. c., în lista membrilor casei de sus. — *Dl B. P. Hașdeu* e bolnav: din cauza acêsta nu va ține cursul seu la universitate, nici va pute merge la Paris, unde este delegat să ia parte la congresul de istorie. — *Dl Alexandru Pop*, jude r. la judecătoria cercuală din Lapușul-unguresc, e transferat la cererea-i proprie, în aceeaș calitate, la judecătoria cercuală din Baia-mare. — *Dl Laurentiu Pop* a fost promovat de universitatea din Cluș la gradul de doctor în drept. — *Dl Iuliu Novac*, avocat în Bozovici, fost numit translator pentru limba română și germană la tribunalul din Caransebeș.

Dl prof. Babeș, care în vèra trecută a descoperit în globulii de sânge microbul bôlei de vite numite până aici „gastro-entero“, care descredita vitele române pe piețele străinătății, ér dsa a numit-o „hemoglobinuria bacterienă a bouului“, acum a confirmat cu desevșire acêsta descoperire științifică importantă, prin faptul că a reușit cu bacteriile descoperite de dsa să producă experimental la institut bôla caracteristică la vite.

Români la Academia franceză. În ședința dela 25 l. tr. a Academiei de științe din Paris, dnii Babeș și George Marinescu au presintat niște cercetări personale asupra bôlelor terminațiilor nervoșe din mușchi la ômeni și la animale. *Dl Bouchard* a declarat acêsta lucrare ca foarte importantă și a cerut să se menționeze în darea de semă a ședinței.

Congresul spiritiștilor. Intre cele cinci sute congrese câte s'au ținut la Paris, de sigur că nu puțin interes presintă și cel al spiritiștilor, care s'a ținut în una din bereriile din Grand-Orient de France. Au participat la acest congres mai mult de cinci sute persoane, spiritiști cari erau represintanții a peste 4000 spiritiști ce se află împrășciați în toate părțile lumii. Tribuna preșidențială a fost ocupată de *dl Jules Lermina*, Nus, principesa de Parnaro, și viconteles Torres-Sotano. Esperimentațiuni nu s'au făcut cu ocazia acestui proces, dar cu atât mai mult s'a lucrat pentru stabilirea principiilor și întocmirea regulamentului membrilor acestei societăți. S'au făcut mai multe propuneri. Intre altele ș'a se declara și cuprindă în principii că *esistă ddeu!* Propunerea a fost spriginită de spiritiștii din regiunile de sud și nord, și combătută de cei din centru. Aceștia au avut majoritatea. S'a votat inse cu multă însulșire următorele puncte: 1) Sufletul este nemuritor! 2) *Eul* are o continuitate eternă; 3) Pot să existe relațiuni între morți și vii.

Un rege în crisă de bani. Regele Sedangilor din America, urându-i-se să petrecă mereu numai în rșatul seu, a venit și el în Europa, și s'a stabilit la

Ostende. Aici se puse să facă nevestelor mai frumoșe curte, să bea la șampaniă și bordeaux. Acum de currend inse îi veni dor de țera sa. Iși împachetă bagajul, și după ce-și luă remas bun dela curtesanele sale, voi să plece. Care nu-i fu inse surprinderea când, coborînd treptele hotelului, îl opri hotelierul și cât se pôte de umilit ceru regelui să-și achite compturile, un bagatel de 7000 de franci, adecă bagatela sumă pentru un rege, despre care se presupune că are bani destuli. Da, dar regele Sedangilor de giaba își căută toate busunarile, nu putu să adune atata, și de aceea el fu silit să amâne plecarea sa, să mai stea în hotel până ce va veni cineva să-l scôtă din amanet.

La espozitia universală din Paris, esposanții români au dobândit 273 premii și anume: Marele premiu 2; medalii de aur 24; medalii de argint aurit 2; medalii de argint 64; medalii de bronz 73, mențiuni onorabile 108.

Un proces interesant. În currend se va pertracta în România un proces interesant. Foile de peste munți împărtășesc, că *dl Brănișcean* va intentă proces pentru revindicarea ôșelor străbunului seu, ce *dl Ureche* le-a transferat la Iași sub cuvânt, că sunt ôșele renumitului cronicar *Miron Costin*.

Necrolôge. *Sigismund Victor Pop* de Șomeuta-mare, fost căpitan suprem al Chiorului, deputat diețial, întemeiătorul diarelor „Amicul Poporului“ și „Concordia“, a încetat din viață în Budapesta, la 8 octombrie, în etate de 73 ani, lasând în doliu pe soția n. Rosalia Dragan, pe fiica Silvia măritată *Ladislau Papp Szilágyi* concipist ministerial, pe fratele seu *Iosif* fost vice-căpitan al Chiorului și actualminte avocat în Șomeuta-mare, precum și pe alți consângeni. — *Susana Nasta n. Wallner* a reposit la Sibiu în 12 l. c. în etate de 61 ani. — *Aron M. Moșoiu*, licențiat al Academiei comerciale din Viena, a reposit la 11 octombrie, în etate de 23 ani, în Tohanul nou.

M o d a.

Rochia Amazone.

Fără indoială, fantasia care presidză acum toate amenunțimile, care privesc îmbrăcăminte, n'a permis ca rochia „Amazone“ să remănă cu totul în afară de acțiunea sa. Se fac dar corsagii la acest fel de rochi de mai multe genuri.

Cu precisiune inse, pentru că acest costum e prin el însuși romantic, decă nu teatral, persoanele foarte corecte nu dau voe ca fantasia să ia pré mult frêu pe acest tărîm. Așă eră el acum douêzeci și mai bine de ani, așă e și astăzi; estrema simplicitate clasică, fiind în acêsta materie, nedespărțită de adevărata distincție.

De ôre ce corsagiul „Amazonei“ diferă în câteva puncte de corsagiul rochiei de oraș, o voi studiă într'un fel special, luând ca tip al demonstrației corsagiul clasic, scurt, cu spate fără cusătură. Marginea inferiôră de dinainte este ușor rotunșită de fiecare parte. — Platea, ca să dic așă, cu un guler întors care lasă să se vedă cravata bărbătêscă. Acest corsagiu este de obicei dublat cu mătase albă seu de o culôre deschisă.

Micul guler întors se taie în verf deasupra și dedesubt. Butonierele se fac în partea drêplă la un centimetru $\frac{1}{2}$ distanță. Se aședă o bucată de pânză între materie și dublură în lungul butonierilor, pentru a le da tãria și aplicarea necesară.

Marginea butonierei arată mijlocul corsagiului. Pe partea stângă se lasă 3 centimetri în plus dela

linia nasturilor. Mănecele au o indoită cusătură jos, unde sînt deschise pe o înălțime de 2—3 nasturi.

Cât privește jupa, se taie separat fiecare parte a ei, așezînd tiparul pe marginea materiei, observîndu-se lărgimea ce trebuie să se lase în scoborîre.

Acastă jupă trebuie să aibă cel puțin 20 centimetri în lungime mai mult decît o jupă care atinge pămîntul.

(Fânt. Bland.)

Margaretha.

Higienă.

Conservarea dinților. Dl Vauditz cercetînd dinții dela 40 de oameni, de diferite profesii, a găsit asupra tuturor aprîpe, parasite vegetale și animale. Parasitele erau multe după cum eră și starea de necurătenie a dinților. Mijlocele întrebuintate pentru curățirea dinților nu produceau nici un efect asupra parasitelor dinților, pe cînd apa săpunată s'a constatat că le distruge. Decă aceste vor fi esacte, atunci ca să se conserve dinții se pretinde ca să se curețe bine gura cu apă care, să aibă puțin săpun. Acēsta la unii nu se pare așă plăcut ca alte dentifriciuri, este inse științificamente activ, pentru că acidele ce conțin prafurile dentifrice nu lucrăză atît de nevătămător, pe cît lucrăză ușorele disoluțiuni a potasei ce conține săpunul. Bunele rezultate de a scăpă dinții se arată de logice prin probele dîse aci. Astfel dar se preintimpină stricaciunea dinților de acidele ce conține diferitele paste și prafuri dentifrice.

Semnul morții. Ca să se cunoscă decă nu s'a stins viața vr'unui om, ori cît ar păre el că este mort, cel mai practic mijloc este umătorul: Înfașurați o ață strins impregiurul unui deget. Decă sângele circulă ori cît de slab, degetul la marginea lui pe din afară de legătură, este imposibil să nu se umfle după câteva minute și să nu devie roșu sēu vĕnet: pe cînd va fi mort, nu va da nici un semn ca acesta.

Ce părți ale fructului nu trebuiesc mîncate. Omenii, mai ales cu stomacul slab, se pot imbolnăvi lesne, sēu cel puțin a produce mari turburări în intestine, decă înghit cōja piersicelor și merelor și sâmburii de cireșe, vișine, portocale și zarzăre, de ore ce tōte acestea sînt materii insolubile, mai tot astfel e și cu cōja strugurilor. Omenii cu stomacul slab nu trebuie să mănânce prune.

Formulă, Mialhe împotriva guturailui. A se bē o cēșcă de ceaiu cald de foi de melisă în care s'a fiert o lingură de melisă în care s'a fiert o lingură de masă [din următorele: 150 grame sirop de gumă, 50 grame sirop de Tolu, 50 grame sirop de Capilarie și 10 grame Nitrat de potasă.

Ghicitoare.

De Ludovica Tarca.

1. Numele unui rege.
2. Un material din ce se pot face și bani.
3. Imbrăcăminte.
4. Un ornament.
5. Un munte biblic.
6. Persōnă sub stăpânirea altuia.
7. Electricitate purtătoare de șciri.
8. Un fel de soldați.
9. Riu în munții apuseni ai Ardealului.
10. Adoratul Juliettei.
11. O națiune păgână.

Literele inițiale cetite de sus în jos dau numele și conumele unei regine martire; ér cele finale, cetite de jos în sus, dau numele și conumele unui rector.

Terminul de deslegare e 31 octombrie. Ca tot-de una și de astă-dată se va sorti o carte între deslegători.

*

Deslegarea ghicitōrei numerice din nr. 23:

Vandal
Juda
Columb
Tiberiu
Ovidiu
Romb
Habsburg
Uranus
General
Oremoe.

Literele inițiale cetite de sus în jos dau numele: Victor Hugo.

Deslegare bună primirăm dela dōmnele și domnișorele: Eufemia Popescu, Iosefina Crișan, Cincilia Cordescu, Maria P. Simțion și dela dnii C. Georgian, A. C. Domșa, Un membru al casinei din Lugos.

Premiul a fost dobândit de dna Iosefina Crișan.

Picături de Maria-Zell pentru stomac,

forțe folositōre în tōte bōlele de stomac.

Vindecă: lipsa de apetit, slăbiciunea stomacului, respirațiunea mirositoare, paliditatea, rigăile, colica, catarul de stomac, acrēla în gât, gâlbănarea, grēța, vĕrsarea, durerile de cap (decă provin din stomac,) sgârciurile de stomac, incuetura, îngreunarea stomacului, hemoroidele etc. Prețul unei sticle, cu Marca de invențiune, instrucțiune pentru întrebuintare **40 cr.**; duplă **70 cr.** Expedițiunea centrală prin farmacistul Carl Brady, în Kremsier (Moravia.)

Avertisment! Veritabilele picături de Schutzmarke. Maria-Zell pentru stomac se falsifică și se imitēză mult. *Semnul veritabilității* este, că fiecare sticlută trebuie să fie împachetată în hârtie roșie, *provădută cu marca de sus* și să aibă *regulele de întrebuintare*, mai observându-se, că este tipărită în *imprimeria lui H. Gusek în Kremsier*.

Hapuri purgative de Maria-Zell.

Aceste hapuri (pilule) care de mulți ani se întrebuintēză cu cel mai bun succes contra lipsei de scaun și la incueri, se falsifică mult. Cumpărătorul să fie atent la marca de mai sus, cum și la subscrierea farmacistului C. Brady, Kremsier. Prețul unei cutii 20 cr., 6 cutii 1 fl. Decă banu se trimite înainte, se expediază franco: 1 sul cu 6 cutii 1 fl. 20 cr., 2 suluri 2 fl. 20 cr.

Picăturile de Maria-Zell pentru stomac și hapurile purgative de Maria-Zell nu sînt niște lēcuri secrete. Descrierea se află în *regulele de întrebuintare* care se alătură la fiecare sticlă și cutie.

Picăturile de Maria-Zell pentru stomac și hapurile purgative de Maria-Zell se află de vĕndare: în *Oradea-mare* la farmacistii: E. Ember, Lud. Molnár, George Nyiry, Carol Bleyer, Ales. Heringh și la *misericordiani*; în *Berehó-Ujfalú* la farm. Geza Tamásy, în *Kis-Marja* la farm. Fr. Gallasy; în *Komádi* la farm. G. Scholtz; în *Salonta* la farm. L. Kovács și Fr. Podráczky.

1—43

Căldarul săptămănei.

Diua sēpt.	Căldarul vechiu	Calind. nou	Sōrele
Dum. 19	după Rusalii Ev. 3	dela Luca c. 6, gl 2, a inv. 8.	res. ap.
Duminecă	8 Cuv. Pelagia	20 Wendelin	6 26 5 02
Luni	9 Apost. Iacobu	21 Alice	6 29 4 95
Marți	10 Mart. Eulampie	22 Cordula	6 31 4 57
Mercuri	11 † Apost. Filip	23 Severin	6 33 4 56
Joi	12 MM. Probu și Tar.	24 Salome	6 34 4 54
Vineri	13 MM. Carp și Papilu	25 Crispin	6 36 4 52
Sămbătă	14 † Cuv. Parascheva	26 Arthur	6 37 4 51

Proprietar, redactor respundător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Otto Hūgel în Oradea-mare.